

PERFORMING THE POSTHUMAN

*A technológia és groteszk
esztétika találkozása a test
újraértelmezésében*

Szmutka Roland

Budapesti Metropolitan Egyetem

TARTALOM

BEVEZETÉS	2
WRAIGHT CLUB – a poszthumán entitások manifesztuma	4
A JÖVŐ TESTE: KIBORG - kortárs művészek a poszthumanizmus és a technológia keresztüzében	8
DIGITÁLIS TÉRNYERÉS	13
A JÖVŐ KULTÚRÁJA - hibriditás és sokféleség	19
BIBLIOGRÁFIA	22

Absztrakt

A dolgozat a poszthumanizmus kontextusában vizsgálja a test és identitás átalakulását a digitális korszakban, a humán identitás fluiditását megalapozó elméleti megközelítésektől (Haraway, Judith Butler) az azt kiteljesítő művészeti törekvésekig. A technológia, a biológia és a társadalmi normák összefonódása új távlatokat nyit az emberi test meghatározásában. A kérdés az, hogy milyen hatást gyakorol a poszthumanizmus a kortárs társadalomra és a jövőbeli emberi test fogalmára. A vizsgálat középpontjában olyan radikális művészek állnak, mint Leigh Bowery, Fecal Matter, Salvia, Dahc Dermur és Jenna Marvin, akik munkáikon keresztül a test fluiditását, groteszk ábrázolását és a nemi binaritás elutasítását mutatják be. Mihail Bahtyin groteszk-elméletén keresztül bemutatom, hogyan formálják ezek a művészek a test és identitás újraértelmezését, reflektálva a technológiai fejlődésre és a társadalmi normák változásaira.

BEVEZETÉS

A 20. század végére megfogalmazódott a poszthumanizmus filozófiája, melynek kontextusában az emberi test többé már nem egy kizárólagos biológiai entitásként szerepel, hanem a technológiai újítások által átalakított és kibővített életformaként. Ebben a megváltozott kontextusban az emberi testet érintő fő kérdés az, hogy miképp is értelmezhetjük újra a testünket, az identitásunkat, és hogyan válhatunk hibriddé a technológia és biológia határvonalainak mentén.

A hagyományos humanista felfogás szerint az ember egy testileg és szellemileg is független, autonóm természeti lény. Ebben a paradigmában a test biológiai adottságként jelenik meg, és bár kisebb módosítások elvégezhetők rajta/benne, alapvetően változatlan tényezőként tekintünk rá. Ez a stabil emberkép azonban az elmúlt évtizedek során fokozatosan módosulni kezdett. Az orvostudomány, a genetika és a technológia fejlődése új kapukat nyitott meg, amelyek alapjaiban kérdőjelezték meg az emberi test és identitás változatlanságát. A biológia már nem végleges határ, hanem egyre inkább egy manipulálható és újraformálható struktúraként elevenedik meg. Az olyan újítások, mint a protézisek és a bionikus eszközök, nemcsak gyógyításra szolgálnak, hanem a test lehetőségeinek kitágítását is előrevetítik. E fejlődések révén a technológia többé nem külső erő, hanem az emberi test szerves részévé formálódik. Ez a folyamat különösen jelentősnek bizonyul a test és identitás viszonyának szempontjából. A hagyományos felfogás szerint az identitás szorosan kapcsolódik a test biológiai jellemzőihez, például a nemi különbségekhez. Ez a megközelítés azonban egyre kevésbé tartható, ahogy a

társadalomtudományok és a genderelméletek egyre inkább rámutatnak a nem és identitás konstruált jellegére. A technológia pedig további lendületet adott ezeknek a felismeréseknek, hiszen lehetőséget biztosít arra, hogy a kialakuló fluid identitás nemcsak biológiai, hanem digitális, mesterséges dimenziókban is formát ölthessen. A poszthumanizmus ebből a folyamatból kinőve hirdeti, hogy az ember nem egy környezetétől elkülönült, független létező, hanem folyamatosan változó és fejlődő entitás, amely képes újraírni önmagát a technológia, a biológia és a társadalmi határok átlépésével. Ez az átalakulás nemcsak a testre, hanem az identitásra és az emberi tapasztalatokra is kiterjed, új korszakot teremtve az emberről való vélekedésben. Ez az új paradigma arra ösztönöz minket, hogy újragondoljuk a test, az identitás és a természetes határok fogalmát, és felismerjük az emberi létezés mélyebb összefüggéseit a technológiai és biológiai világok között. E felismerés pedig egy új korszak kapuját nyithatja meg számunkra, ahol az ember már nem kizárólag önálló organizmusként elevenedik meg, hanem egy dinamikusan változó, összetett rendszer részeként születik újjá.

Az emberi és nem emberi határok elmosódásával olyan hibrid létformák alakulnak ki, amelyek nemcsak technológiai szempontból úttörőek, hanem az identitás társadalmi konstrukcióit is alapjaiban kérdőjelezzik meg. Donna Haraway „Cyborg Manifesto” -ja éppen ezt az új típusú létezést fogalmazza meg (ld. Haraway 2005): a kiborg, amely egyszerre emberi és gépi, a hagyományos határok lebontásának a szimbóluma. Szerinte a kiborg képes felülmúlni a patriarchális és bináris társadalmi rendszereket, miközben rávilágít arra is, hogyan lehet az identitást rugalmasan, az adott társadalmi és technológiai körülményekhez igazodva újragondolni. Ebbe a folyamatba kapcsolódik be szervesen Judith Butler performativitás-elmélete is (ld. Butler 2006), amely a nemi identitást folyamatosan alakuló társadalmi konstrukciónak véli. Butler szerint a nem (Butler szóhasználatában „gender”, „társadalmi nem” -ként került be a magyar szakirodalomba), az nem egy biológiai adottság, hanem ismétlődő viselkedések és normák eredménye, amelyet a technológiai fejlődés csak tovább árnyal. A gender fluiditás és a technológia összefonódása arra világít rá, hogy az identitás egyre kevésbé korlátozható merev kategóriákba.

Ezek az elméletek közösen olyan keretrendszert biztosítanak, amelyben az emberi test és identitás jövője nem előre meghatározott, hanem egy folyamatosan változó, technológia által befolyásolható folyamat. A poszthumanizmus így nem csupán filozófiai reflexió, hanem gyakorlati megközelítés is, amely az emberi létezés határainak kiszélesítésére és újradefiniálására törekszik. Ez az új perspektíva nemcsak arra ösztönöz minket, hogy értékeljük

újra önmagunkat, hanem egyúttal arra is, hogy ismerjük fel a technológia és az emberiség közötti szimbiotikus kapcsolat radikális lehetőségeit.

WRAIGHT CLUB – A poszthumán entitások manifesztuma

Parma Ham

Parma Ham az underground művészeti világ meghatározó alakja. A londoni Wraith Club alapítója, amely nem pusztán klubként funkcionál, hanem egyben alternatív művészeti platformként is. A queer kultúra egy progresszív találkozóhelye, amely remek példája annak, hogy a kortárs szórakoztató terek miként válhatnak a test és identitás poszthumán újragondolásának terepévé. Ahogy az alapító megfogalmazta:

„A Wraith visszatükrözi a körülötte lévő közösséget, így minden egyes hozzájárulója és résztvevője befolyásolja annak irányát. Néhány klubszcénában eltöltött év után azt éreztem, hogy annyi hihetetlenül tehetséges és inspiráló ember van a közönségek soraiban, akiknek remek ötlet lenne lehetőséget biztosítani a bemutatkozásra – bármilyen területről érkezzenek is – egy platformon keresztül. Ez egy olyan klubot hozott létre, amely nem kizárólag csak a zenére összpontosít. Megnyugvással tölt el, hogy a performanszok mára szinte megszokottá váltak a queer rave-ekben, de ami a Wraith-et igazán megkülönbözteti, az a sötétség esztétikája iránti hajlam mind a művészetben, mind a zenében, mind a transzhumán divat terén végzett kísérletezésekben. Néhányan úgy gondolják, hogy a Wraith elitista, pedig ez nem igaz; csupán sajátos ízlése van, amelyet mások talán nem érthetnek meg.”¹

A Wraith tehát egy gyűjtőpont, amely azoknak az alkotóknak és előadóknak biztosít teret, akik túl radikálisnak vagy marginalizáltak számítanak a hagyományos művészeti intézmények számára. A klub eseményei egyszerre szolgálnak laboratóriumként és kiállítóterként, ahol az alkotók új esztétikákat és technológiákat tudnak kipróbálni.

¹ „Wraith reflects the community surrounding it, so each and every one of its contributors and attendees are an influence on its direction...” (Részlet az UNDERGROUND interjújából Parma Hammal: https://underground-england.com/wraith-the-club-night-that-revels-in-gothic-hedonism-queer-pleasure-and-boundary-pushing-art/?srsltid=AfmBOoqZoDZ_GSC_m431IF_-IbDSj-F65mkdfyO9q2FlfxzRLYdPuIK2) Fordította: Szmotka Roland

Parma Ham manifestuma

Parma Ham manifestuma a Wraith Club számára egyértelműen túlmutat a hagyományos kulturális és művészeti alapvetéseken, és a poszthumanista gondolkodásmód számos aspektusával ruházható fel. A szöveg már a „manifestum” kifejezés használatával is utalást tesz arra, hogy radikális, nyíltan transzgresszív álláspontot igyekszik képviselni. A poszthumanizmus, amely az emberi lét határait újragondolja és az emberi központúságot relativizálja, tökéletes keretet ad a manifestum dekódoláshoz. Ez a gondolkodásmód megkérdőjelezi az emberi test, identitás és kreativitás határait, és olyan utakat keres, amelyek meghaladják a hagyományos antropocentrikus kereteket, a Wraith Club manifestuma szintén így tesz. A dokumentum egyik legmeghatározóbb aspektusa a testhez való

viszonyulás, amely a poszthumanista filozófia egyik alapvető állítására rezonál: az emberi test nem egy fix vagy adott entitás, hanem egy folyamatosan változó, átalakuló és kísérletező tér. Arra kívánja felhívni a figyelmünket, hogy a test társadalmi korlátok, elnyomások és normák közvetítőjeként funkcionál, ezek ellen pedig szigorúan küzdeni kell. Ez a gondolat párhuzamba hozható a poszthumanizmus testfelfogásával is, mely szerint a test nem tekinthető biológiailag rögzített, statikus formának, hanem egy fluid, technológiai, kulturális és biológiai tényezők által módosított entitás. Az, hogy a manifestum a testet egyfajta „laboratóriumként” értelmezi és fogja fel, melyben új ötletek, kapcsolatok és létezési módok születhetnek meg, egy „poszthumanista kísérleti térképet” kínál fel számunkra, amelyen keresztül az emberi tapasztalat radikális újraértelmezésének lehetőségét teremthetjük meg.

A test fogalmának meghaladása mellett a szöveg kiemeli továbbá a definíciók és bináris kategóriák meghaladhatóságát (ebben is összecseng a poszthumanizmusnak az identitás és a kategorizálás tradicionális formáinak meghaladását célzó központi törekvéseivel) továbbá az egyén, a művész és az intézmény fogalmainak lebontását, javasolva, hogy ezek helyett egy fluid, rugalmas és folytonosan változó kontextusban gondolkodjunk. A manifestum arra ösztönzi a résztvevőket, hogy egy „saját kontextust” teremtsenek, amely felszabadítja az egyéneket és a közösségeket a normák és intézmények kényszerítő ereje alól. Ez az új kontextus

nemcsak a szabadság és önkifejezés helyévé válik ezáltal, hanem egy olyan platformmá is formálódik, ahol az alkotás, gondolkodás és együttműködés radikális formái születhetnek meg. A Wraith Club ezzel egy olyan térré alakul, amely az emberi, nem-emberi, technológiai és anyagi összetevők közötti kapcsolódásokat és kölcsönhatásokat teszi lehetővé.

Hangsúlyossá válik ebben a kontextusban az együttműködés és a kölcsönös támogatás hatásai, amely különösen releváns, sőt elengedhetetlen fontosságú egy olyan korban, ahol az individualizmus és a versengés dominál. A poszthumanizmusban az emberi szubjektumot nem izolált egységként, hanem más létezőkkel – legyenek azok emberek, állatok, technológiák vagy ökológiai rendszerek – összekapcsolódó hálózataként értelmezzük. A manifesztum is ezen a vonalon halad, amikor a kollektív kreativitást és az ötletek szabad cseréjét szorgalmazza, amely új és váratlan eredmények születéséhez vezethet. A „kölcsönös támogatás” nemcsak etikai alapvetésként elevenedik meg ezáltal, hanem egyúttal gyakorlati modellként is, amely lehetővé teszi a különböző szakterületek, gondolkodásmódok és alkotói folyamatok integrációját. Ez a horizontális megközelítés szemben áll a hagyományos hierarchikus rendszerekkel, amelyek gyakran kizárólagosak és merevek, ehelyett a közös alkotás és tapasztalatszerzésre kerül a hangsúly, melynek közegében egyenrangúvá válnak a résztvevők.

Az „extremitás” és „intoxikáció”, amelyet a manifesztum pozitív jelzőként használ, szintén értelmezhető poszthumanista keretben. Az intoxikáció itt nem egyszerűen a tudatmódosítás fizikai eszközeit jelenti, hanem egy tágabb értelemben vett állapotot, amely a normák meghaladását és az alternatív valóságokba való belemerülést jelöli. A manifesztum arra ösztönöz, hogy az egyén ne csak a valóság fizikai aspektusait kutassa, hanem a képzelet, és a tudás révén új perspektívákat fedezzen fel. Ez az álláspont pedig összecseng poszthumán törekvésekkel, amennyiben azok meghaladják az emberi érzékelés és gondolkodás hagyományos korlátait, ezzel új utakat nyitva meg az emberi és nem-emberi valóság közötti átjárhatóság számára.

A manifesztum egy másik jelentős eleme a sötétség, nihilizmus és a befogadás kapcsolatának hangsúlyozása. Ezek azon aspektushoz kapcsolhatóak, amelyek nem félnek szembenézni az emberi lét sötét oldalával, és amely elutasítja a moralizáló ítélezést. A sötétség itt nem negatív konnotációban jelenik meg, hanem nyitott térként, ahol az ismeretlen felfedezése és az emberi létezés eddig elnyomott aspektusainak a feltárása zajlik. Ezzel párhuzamosan a manifesztum kiemeli az inkluzivitás fontosságát is, amely nemcsak az emberek közötti egyenlőségként nyer

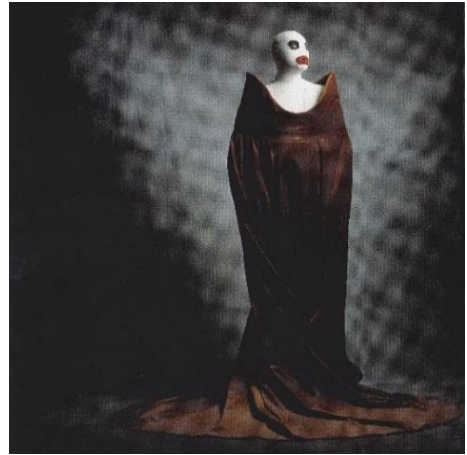
értelmet, hanem az emberi és nem-emberi létezők közötti egyenrangúságot is magában hordozza.

A Wraith Club tehát olyan kulturális és művészeti csomópont, amely a poszthumán gondolkodás és alkotói gyakorlat egyik kiemelkedő példajaként említhető. Nemcsak fizikai térként hozható működésbe, hanem egyben az online kapcsolódás egyik meghatározó színtere is, amely képes áthidalni a földrajzi távolságokat új közösségeket teremtve meg ezzel. A klub léte rámutat arra, hogy a poszthumanizmus nem csupán egy elméleti diskurzusként képes működni, hanem egy folyamatosan fejlődő gyakorlati platform is egyben, amely a test, technológia, identitás és közösségi létformák újraértelmezését vette célpontjául.

Egy interjú alkalmával Parma Ham azt nyilatkozta, hogy a COVID-19 világjárvány által kiváltott társadalmi és kulturális átalakulás különösen fontos szerepet játszott a Wraith Club globális jelentőségének növekedésében. Egyfajta katalizátorként működött szerinte, amely felgyorsította az online tér és a digitális kapcsolódások iránti igényt. A fizikai távolságtartás és a kulturális események megszűnése nyomán az online tér vált az alkotók és közönségük közötti kapcsolatok elsődleges helyszínévé. Ez a kényszerhelyzet a kreatív megoldások új hullámát indította el, lehetőséget teremtve olyan virtuális események, platformok és közösségi terek létrehozására, amelyek túlmutatnak a hagyományos művészeti intézmények határain. Az online térbe való kiterjeszkedés nemcsak lehetőség, hanem stratégia is volt a Wraith számára. Az internet nem csupán az események dokumentációjának eszköze lett, hanem egy újfajta közösségi élmény alapja is. Az online események, élő közvetítések és interaktív tartalmak révén a klub világszerte elérhetővé vált azok számára, akik fizikailag nem tudtak jelen lenni. Az online térben az alkotók és közönségük közötti határ így elmosódik, és újfajta együttműködések születését eredményezi. A résztvevők aktív szereplőkké válnak (akár avatárokon keresztül, akár közvetlen interakció révén), így hozzájárulva a kreatív folyamatokhoz. A poszthumanista gondolatok fizikai térben való találkozása hangsúlyozza, hogy ez nem csupán elméleti irányzat, hanem aktív társadalmi és művészi mozgalom is. Ezek az események és performanszok azt igazolják, hogy a test radikális újraértelmezése közösségi formát is ölthet, ahol a technológia és a biológia határainak elmosása újfajta identitásokat és kapcsolódási formákat eredményez. A Wraith Club példája tehát jól mutatja, hogy a művészet hogyan képes alkalmazkodni a változó körülményekhez, és új normákat teremteni egy globális, összekapcsolt világban. Ez a rugalmas alkalmazkodóképesség és a globális közösségek iránti nyitottság a klubot nemcsak a poszthumán diskurzus, hanem a kortárs művészeti világ egyik szereplőjévé is tette.

A JÖVŐ TESTE: KIBORG - *kortárs művészek a poszthumanizmus és a technológia kereszttüzeiben*

Leigh Bowery neve szorosan összefonódott a test performatív átalakításának szerepével, aki nemcsak a divat, performanszművészet és klubkultúra ikonikus alakjának számított, hanem radikális példája volt annak is, hogy miképp lehet elutasítani a hagyományos nemi binaritást. Performanszai és kosztümjei megkérdőjelezték az emberi test határainak végességét, amivel nemcsak a hagyományos szépség normáit bontogatta, hanem új narratívákat is alkotott eközben.

Leigh Bowery

Bowery teste így önálló történetmesélő eszközzé formálódott. A genderfluiditás munkáiban nem szimpla elméleti eszmeként volt tapasztalható, hanem fizikai valósággá is transzformálta őket; példaként szolgál olyan megjelenéseivel, amelyek egyszerre voltak hipernőiesnek és hipermaszkulinnak tekinthetők, mellyel új szintre emelte a nemi binaritás elutasítását. Nem csupán nemek közötti vagy androgün állapotot teremtette meg, hanem teljesen új vizuális narratívákat is felépített. Olyan jelmezeket és sminkeket használt, amelyekkel a testet groteszkké formálta, így a nemek közötti határok nem pusztán elmosódtak, hanem relevanciájukat is veszítették. Performanszaiban a szexualitás és identitás nem a biológiai vagy kulturális nemhez köthető, hanem a test látványának és mozgásának dinamikájához.

A kortárs poszthumanista alkotók művészetében a test, az identitás és a technológia kapcsolata folyamatosan fejlődésben van. Testük egy olyan organizmus, amely egyszerre lehet groteszk, kiborgszerű, androgün vagy akár nem földi eredetű is.

Jenna Marvin, orosz performanszművész, aki Leigh Bowery nyomdokait követve kreálja újra és újra különböző perspektívákban testképét. Műveiben túllép a „normalitás” határain, ezzel eltörölve az emberi és mesterséges közötti határokat. Munkái során gyakran alkalmaz protéziseket vagy extrém sminket, amelyek egy újfajta kiborg testet születését eredményezik. Donna Haraway Cyborg Manifesto-ja az emberi létezés határainak radikális újraértelmezését kínálja fel, kihívást intézve a hagyományos dualista gondolkodás ellen. A kiborg számára nem csupán egy technológiai és biológiai elemekből álló organizmus, hanem egy sokkal átfogóbb metafora a határok meghaladására és a társadalmi kategóriák destabilizálására. Kontextusában

Jenna Marvin

a kiborg olyan konceptuális eszköznek minősül, amely hatására elmosódnak a határok ember és gép, természetes és mesterséges, fizikai és virtuális között. Ez a határátlépés Haraway gondolkodásában nem egyszerűen technológiai vagy filozófiai kérdés, hanem radikálisan politikai is, mivel a patriarchális struktúrák és az általuk rögzített identitásformák, illetve testképek lebontására összpontosulnak. A kiborg alapja az emberi test újradefiniálása; ez a sokszorosán összetett lény nem egy tiszta, elkülönült kategória, hanem a hibriditás, a fluiditás és a határok folyamatos újratárgyalásának szimbóluma.

Benne a nemek, a faj, a társadalmi szerepek nem merev kategóriák többé, hanem a testmódosítás, a technológia és a társadalmi konstrukciók dinamikus mezőjében alakuló folyamatok.² Ezzel a kiborg az identitás olyan formáit kínálja fel, amelyek nem pusztán meghaladják a gender binaritását, hanem az emberi test, mint biológiai entitás rögzített fogalmát is újraalkotják. Haraway kiborgja a társadalmi igazságtalanságok lebontásának lehetőségét is magában hordozza. A kiborg, mint a nemek feletti létezés szimbóluma, új utakat nyit az emancipációra, lehetővé téve, hogy az identitás és a test fogalma meghaladja a patriarchális társadalmi struktúrák által rögzített kereteket.³ Jenna Marvin radikális performanszai és groteszk megjelenései jól illusztrálják Haraway gondolatait. Marvin nem csak reflektál a technológia és a test kapcsolatára, hanem radikálisan újra is formálja azt, kihívást intézve a társadalmi normák ellen. A kiborg koncepciója számára nem csupán egy eszköz, hanem a művészete központi mozgatóeleme is, melyen keresztül a poszthumanizmus eszméit láthatóvá teszi. Haraway munkássága tehát arra ösztönöz minket, hogy az emberi testet ne végleges, biológiailag meghatározott entitásként kezeljük, hanem egy folyamatosan változtatható, módosítható és bővíthető térként. Ez a megközelítés nemcsak az egyéni identitásról, hanem a társadalmi rendszerek átalakításáról is szól. A kiborg gondolata azonban

² "The cyborg is a condensed image of both imagination and material reality, the two joined centres structuring any possibility of historical transformation." (*Donna Haraway (1991) A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist-Feminism in the Late Twentieth Century.* In *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*, 149–181. Routledge.)

³ Agniia Galdanova *Queendom* című dokumentumfilmje Jenna Marvinról vizuális manifesztációja ennek a filozófiának: egy olyan radikális esztétikát és narratívát kínál, amely szembe megy a hagyományos normákkal, miközben reflektál a társadalmi marginalizációra és a szabadság lehetőségére.

túlmutat az egyszerű testmódosításon; egy olyan világlátást vázol fel, ahol a technológia és az emberi test együttműködése új normákat teremthet meg, meghaladva ezzel a hagyományos kategóriákat. Az emberi és gépi, természetes és mesterséges közötti határok elmosódása pedig nem csupán technológiai forradalmat, hanem mélyreható társadalmi változásokat is maga elé vetít.

Salvia

Salvia egy másik szintén kiemelten fontos személyiség, aki a digitális performanszokra helyezi a hangsúlyt. Művészete az online térben a groteszk szépség esztétikáját ünnepli. Digitális eszközök és effektek segítségével olyan univerzális világokat teremt meg, ahol a test már nem kötődik semmilyen fizikai vagy biológiai törvényszerűséghez. Jenna Marvinhoz hasonlóan, az ő munkája is szorosan összefonódik Donna Haraway kiborg-elméletével, amely az ember és a technológia közötti határok elmosódására hívja fel a figyelmünket. Salvia kortárs digitális művészete a groteszk esztétika modern formája, amely Mihail Bahtyin groteszk-elméletével mélyen rezonál (ld. Bahtyin 1967, 1981). Bahtyin a groteszket olyan eszközként definiálta, amely lebontja a merev, hierarchikus struktúrákat, legyen szó akár társadalmi vagy biológiai normákról. A groteszk test számára nem zárt vagy statikus, hanem dinamikus, változó, egyesülő és szétválasztható elemek halmazából összetevődő forma. Ez a test esztétikai szinten túllép az „egyéni” testen, benne pedig univerzális és individuális elemeket ötvöz. Bahtyin számára a groteszk a reneszánsz karneváli kultúra része, amelyben a világ a feje tetejére áll: a határok elmosódnak, a hierarchiák megfordulnak, és az élet legalapvetőbb elemei – a születés és a halál, a komikum és az undor, emberi és állati – mind a test központi szerepét hangsúlyozzák. Groteszk-fogalma nem csupán a vizuális túlzások értelmezését adja, hanem a társadalmi és politikai rendszerek kritikájának is alapul szolgál. A groteszk test központi eleme a nyitottság és a folyamatos átalakulás; nem szilárd, hanem porózus, határai állandó interakcióban vannak a környezetével. Ezzel szembe állítható a klasszikus testfelfogás, amely zárt, harmonikus, szimmetrikus és hierarchikusan rendezett. Bahtyin gondolkodásában a groteszk test lebontja a hatalmi struktúrákat és helyet ad a marginalizált hangoknak, a felszabadulásnak és az új, nem hierarchikus identitásformák megjelenésének.

Salvia alkotásai a bahtyini értelemben groteszk digitális testeket elevenítenek meg, amelyek egyszerre provokálnak és ejtenek ámulatba minket. Ábrázolásai túllépik az emberi test hagyományos esztétikáját: digitálisan torzított formái felhívják a nézők figyelmét arra, hogy gondolják újra a szépség, a test és az identitás fogalmait. Ezek az alkotások szándékosan elutasítják a harmóniát és az egyensúlyt, helyette pedig a radikális átalakulás és a szélsőséges fizikai módosítások világába vezetnek át minket. Salvia groteszk teste nemcsak esztétikai, hanem filozófiai kérdéseket is felvetnek. Digitálisan manipulált arckifejezései, torzított testformái egy olyan világot jelenítenek meg, melyben az emberi forma határai teljesen eltörlődtek. Ez az esztétikai stratégia összhangban van Bahtyin gondolatával, amely szerint a groteszk nemcsak a test határainak feszegetésére, hanem a társadalmi normák és hatalmi struktúrák megkérdőjelezésére is alkalmas. Salvia ezen túlmenően reflektál a digitális világra is, ahol a technológia lehetőséget ad arra, hogy az identitást új, fluid módon értelmezzük. Bahtyin és Salvia között az az alapvető kapcsolat, hogy mindketten a határok elmosására, és a szubverzióra építenek. Salvia groteszk teste nemcsak a jelen, hanem a jövő művészetének is irányt mutatnak, ahol a test és az identitás radikális újragondolása központi szerephez kerül.

Dach Dermur művészete a testet a társadalmi identitás kifejező eszközeként értelmezi újra. Művei a queer identitás, a nemi binaritás elutasítását és a groteszk szépség filozófiai koncepcióját tükrözik. Művészetének középpontjában a színpadias, mégis mélyen személyes megközelítés áll, amely a testet politikai és filozófiai diskurzus helyszínévé értelmezi (akárcsak Haraway kiborgja). Gyakran alkalmaz protéziseket és rendkívül extravagáns jelmezeket, a testet merev, változhatatlan entitásként bemutató társadalmi struktúrák széthullásának a kifejezésére. Dach Dermur élő példája annak, hogyan is jelenhet meg Judith Butler elmélete a kortárs művészetben. Performanszaiban és vizuális alkotásaiban a nemek közötti határokat folyamatosan

Dach Dermur

átlépi, gyakran szándékosan el is mosva azokat. Butler azt hangsúlyozza, hogy a gender nem fix, biológiailag meghatározott kategória, hanem egyfajta performatív jelenség, amely a társadalmi gyakorlatok és diskurzusok által jön létre. Ezáltal a nemi identitás természetes adottság helyett konstruktív folyamatként értelmeződik amelyet ismétlődő cselekvéseinkkel és

interakcióinkkal hozunk létre illetve erősítünk meg. Dach Dermur alkotásai szorosan kapcsolódnak a genderfluiditáshoz, hiszen nem egyszerűen a férfi és női kategóriák között mozog, hanem teljesen elveti azok relevanciáját. Az alkotó sminkjei, ruhái és performanszai során a test átalakulása, torzulása és újraformálása révén egy olyan identitást alkot meg, amely folyamatos változásban van, megszakítva a társadalmi normák által előírt ismétlődéseket, ezzel gyakorlatilag illusztrálja és bizonyos értelemben továbbviszi Butler elméletét: a normák addig léteznek, amíg megismétlik őket, és addig tűnnek stabilnak, amíg nem találkoznak kihívásokkal. Butler szerint a nemek performativitása lehetőséget ad a társadalmi normák destabilizálására és az identitás alternatív formáinak létrehozására, ez a filozófiai keret pedig a kortárs művészetben számos példában megnyilvánul. Butler gondolkodása azonban nemcsak a művészet, hanem a társadalmi és politikai aktivizmus számára is releváns. A genderfluid identitások nem csupán az egyéni önkifejezés eszközei, hanem a társadalmi igazságosságért folytatott küzdelem eszközei is lehetnek. Dermur munkássága az emberi testet egyfajta metaforikus vászonná képezi, amelyen a társadalmi és kulturális normák újraírhatóvá válnak. Ezzel az alkotó képes arra, hogy szembeszálljon a nemi binaritás szigorú elvárásaival, és egy sokkal rugalmasabb, fluid identitásmodell felé vezessen minket. Dermur radikális esztétikai választásai megmutatják, hogy a test nem pusztán a biológiai valóság hordozója, hanem egy olyan dinamikus eszköz, amely képes láthatóvá tenni az identitás megkérdőjelezhetőségét és újjáteremtésének a lehetőségét. Azáltal pedig, hogy megkérdőjelezzük a normatív gender szerepeket, lehetőség nyílik a patriarchális struktúrák és az ezekre épülő hatalmi rendszereknek a lebontására. Butler filozófiája tehát nem csupán a nemekről szól, hanem arról a lehetőségről, hogy identitásunkat egy fluid, rugalmas és társadalmilag bővíthető keretrendszerben gondoljuk újra. A poszthumanizmus kontextusában Butler gondolatai összekapcsolódnak a test technológiai átalakításának és a digitális identitásformálásnak a lehetőségeivel, újradefiniálva azt, hogy mit is jelent embernek lenni a 21. században.

A Fecal Matter alkotópáros a techno poszthumanista művészet egyik úttörőjének tekinthető, akik a digitális eszközöket és a groteszk esztétikát ötvözik a testábrázolásaikban. Munkáik, például a híres "bőrmaszkszaik", szimbolikus kihívást jelentenek az emberi test egységére és autonómiájára nézve. Ezek a maszkok, amelyeket gyakran az emberi test "második bőrének" írnak le, szimbolikusan bontják le az emberi test egységét és annak zártságát. Megjelenésük és digitális fotómunkáik a poszthumanista gondolkodás alapvető kérdéseit érintik:

Hol húzódnak a határok az emberi és a nem emberi között? Hogyan válhat a test technológiailag kibővített vagy újradefiniált entitássá?

Az alkotópáros különösen provokatív módon ábrázolja a testet, amelyet gyakran groteszk és szurreális módon torzítnak el, hangsúlyozva ezzel a poszthumanista filozófia egyik központi elemét: az emberi identitás és a fizikai forma fluiditását. A digitális fotomanipuláció és a 3D-s technológiák alkalmazásával a testet folyamatosan átalakuló entitásként mutatják be, amely már nem csupán a biológiai határookra korlátozódik le. A digitális manipuláció eszközeivel a Fecal Matter olyan alternatív valóságot képes létrehozni, amely nem szimplán a jelen kérdéseire reagál, hanem egyúttal előre vetíti a jövő lehetőségeit is. A digitális művészetük által megjelenített testek olyan hibrid formák, amelyekben a technológia nem csupán eszköz, hanem a test integráns része is. Ez

The Fecal Matters: Hanna Rose Danton és Steve Ray Bhaskaran

az ábrázolás a Haraway-féle kiborgmetaforával rokon, ahol az emberi és a technológiai közötti határok elmosódnak, és egy új típusú létezés válik lehetővé. A Fecal Matter munkásságában ez a hibriditás nemcsak esztétikai kihívás, hanem társadalmi és filozófiai problémafelvetés is. Fontos megjegyezni, hogy alkotásaik nem csupán a test átalakítására összpontosulnak, hanem egyúttal a társadalmi egyenlőtlenségek és az identitás marginalizálásának kritikájára is. Az általuk bemutatott groteszk testek, amelyek gyakran a társadalmi normák peremére szorított identitásokat képviselnek, arra ösztönznek minket nézőket, hogy gondoljuk újra az identitás és a normalitás fogalmait. A groteszk szépség és a digitális torzítás eszközeivel a Fecal Matter képes olyan univerzális kérdéseket feszegetni, mint a technológia szerepe a társadalmi változásban, az emberi test helye a digitális korszakban, és az identitás folyamatos alakulása.

DIGITÁLIS TÉRNYERÉS

A poszthumanizmus térnyerése és online térben való terjeszkedése a kortárs művészet és filozófia egy kiemelten fontos dimenziójává fejlődött. A technológia globális szintű terjeszkedése lehetővé tette a művészek számára, hogy hatásaikkal túlléphessenek a fizikai tér korlátjain, ezáltal pedig olyan virtuális világokat, illetve közösségeket alkothassanak meg, amelyek az identitás és a test radikális újraértelmezésére összpontosulnak.

Protézisek Salvia egy performansza során

Bernard Stiegler filozófiájában a technológia nem pusztán eszközként értelmezendő, hanem mint az emberi létezés folytonos és aktív formálója (vö. Stiegler 1998, 2009). Az automatizáció jelenünkben nem szimplán a munkavégzést vagy a társadalmi berendezkedéseket formálja, hanem súlyos hatással bír az emberi gondolkodás és érzékelés mélyebb szintjeire is. Ebben az automatizált világban pedig a protézis fogalma válik roppant meghatározó tényezővé, hisz rajta keresztül képes beintegrálódni a technológia az emberi élet és mindennapiság mélyebb rétegeibe. A protézis így az emberi lét elválaszthatatlan aspektusává válik, amely nemcsak valaminek a kiegészítésére vagy pótlására hivatott, hanem alapjaiban igyekszik formálni az emberi tapasztalatot, identitást és világérzékelést. Ezáltal pedig nem csupán egy hiány pótlása ez, hanem a technika által közvetített világértelmezés és az emberi identitás formálásának mozzanata is. Az ember, mint „technikai létező”, a technológiai eszközök segítségével alakítja ki saját létmódját, mellyel közben magát is folytonos változásban tartja. Stiegler is nyomatékositja ezt, szerinte a protézis nem egy külső, az emberi testtől független tényező, hanem a létnek szerves része⁴. Számára ez olyan technikai kiterjesztés jelent, amely az életnek mindig is meghatározó eleme volt, ezáltal az emberi evolúció szétválaszthatatlan a technikától. Az ember már kezdetektől fogva eszközöket használt, amelyek nemcsak megkönnyítették a fizikai túlélést, hanem meghatározták az emberi gondolkodást és kultúrát is. Az eszközhasználat révén az emberi test és az eszköz közötti határvonalak elmosódnak, és újfajta létezési módok kialakulását eredményezik. Az emberi test mindig is technológiai kiegészítések révén vált azzá, ami, és ez a folyamat napjainkban a digitális technológiák és az automatizáció révén még jobban felgyorsult. A protézis tehát nemcsak egy adott funkció helyreállítását vagy bővítését jelenti, hanem az emberi lét alapvető alkotóeleme is, amely áthidalja a biológiai és a technikai világ közötti szakadékot. A protézisek, mint technikai eszközök, ugyanúgy duális hatással rendelkeznek: segíthetik az emberi fejlődést és kreativitást, de túlzott használatuk vagy a

⁴ Bernard Stiegler: *Technics and Time, 1: The Fault of Epimetheus* (1998) 135-140. o.

technológiától való függőség veszélyeket is hordozhat magában. Példaként szolgálnak a modern digitális eszközök – mint az okostelefonok vagy a számítógépek – nemcsak kiterjesztik az emberi képességeket, hanem egyúttal át is alakítják az észlelés, a gondolkodás és a társadalmi interakciók struktúráját. A protézis ezáltal nem egy passzív eszközzént értendő, hanem inkább egy aktív közvetítő, amely meghatározza azt, hogy hogyan érzékeljük és értjük a világot.

Stelarc munkássága átülteti a gyakorlatba ezeket a gondolatokat, munkái radikálisan új megközelítéseket és megoldásokat kínálnak fel az emberi test és a technológia kapcsolatának a vizsgálatára. Központi témája a testi határok meghaladása a technológia segítségével. Performanszai során gyakran alkalmaz implantátumokat, robotkarokat, és érzékelőket, ezzel demonstrálva, hogy miképp bővíthető és alakítható át a test technológiai eszközök révén. Egyik legismertebb projektje, a „Third Hand” (Harmadik Kéz), amelyben egy mechanikus kéz segítségével mutatja be, miként lehet az emberi test funkciókat kiterjeszteni. Ez a munka szoros párhuzamot mutat Stiegler gondolataival, mivel a technológiai protézisek itt is az emberi test meghosszabbításaiként mutatkoznak meg.

Másik híres projektje az „Ear on Arm” (amelyben egy mesterséges fület ültetett be saját karjába) a biológiai és technológiai integráció lehetőségeit mutatja be. Ez a „művészeti” alkotás nemcsak a test határainak átlépését szimbolizálja, hanem az érzékelés és az identitás új dimenzióit is elének tárja. Stelarc művészetében tehát a test nem pusztán biológiai entitás, hanem egy folyamatban lévő projekt, amely állandóan változásban van és újraformálódik a technológián keresztül. A test és a virtualitás közötti kapcsolat szintén kiemelkedő szerepet kap munkáiban; technológia révén a test többé már nem fizikai határok közé szorított létező, hanem

Stelarc: Ear on Arm

virtuális hálózatok részévé formálódó organizmussá alakul, ahol az érzékelés és a kommunikáció új formái fejlődhetnek ki. Ez a megközelítés a poszthumanizmus egyik alapgondolatát tükrözi, amely szerint a test és az identitás dinamikusán változik a technológiai környezet hatására. Az ilyen radikális művészeti projektek rávilágítanak minket arra, hogy a technológia miképp is formálja át az emberi testet, miközben egyúttal újra is definiálják az érzékelés és az identitás fogalmát. Stelarc művészete és Stiegler filozófiája egyaránt arra

mutatnak rá, hogy a technológia nem csupán az emberi test kiterjesztését szolgálja, hanem kísérletet tesz az emberi létezés alapvető dimenzióinak az újrakreálására is.

A test digitalizációja a poszthumanizmus egyik legérdekesebb és legvitatottabb aspektusa, amely radikálisan alakítja át a test, az identitás és a művészet fogalmát. A digitális technológia nem csupán egy új eszközt jelent a test reprezentációjára, hanem egyúttal újfajta "testet" is létrehoz, amely túllép a biológiai meghatározottságokon. Ez a digitális test egyszerre virtuális és anyagtalan, de esztétikai és társadalmi hatásai révén mélyen beágyazódik a kortárs kultúrába. A digitális technológiák segítségével a művészek képesek olyan testképek megalkotására, amelyek radikálisan eltérnek a természetes formáktól. A CGI (Computer-Generated Imagery), a digitális avatarok és az AR (Augmented Reality) technológiák révén elmoshatjuk a valóság és a fikció közötti határokat. Másfelől a mesterséges intelligencia⁵ nem csupán az emberi intelligencia kiegészítőjeként, hanem annak kiterjesztéseként is működik; személyre szabott digitális asszisztensé válhat, amely nemcsak az egyén szükségleteire reagál, hanem közben aktívan formálja is az identitásunkat. Az ilyen rendszerek nemcsak szolgáltatók, hanem az önkifejezés eszközei is, amelyek lehetővé teszik, hogy az emberek új narratívákat és személyiségjegyeket próbálhassanak ki. Ezek az eszközök olyan kísérleti terepeket kínálnak fel számunkra, ahol új formákban próbálhatjuk ki önmagunkat. A terek pedig nemcsak a szórakozás vagy a művészi önkifejezés helyszínei, hanem az identitásformálás alapvető eszközei is. Salvia munkái például a test átalakításának ezen új lehetőségeit használják ki, olyan hiperrealista, de mégis másvilági figurákat létrehozva közben, amelyek egyszerre lesznek vonzóak és taszítóak számunkra. Ezek a digitális alkotások nem csupán esztétikai élményt biztosítanak, de egyúttal arra is kényszerítenek bennünket, hogy újraértékeljük, mit is jelent embernek lenni a technológia térhódító korában. A virtuális világokban tehát az identitás nem pusztán reprezentáció, hanem egyúttal interakció és performansz is.

A test digitalizációja azonban nemcsak esztétikai, hanem filozófiai kérdéseket is felvet. Az egyik legfontosabb ilyen kérdés, hogy a digitális test miként alakítja át az identitás fogalmát. A digitális identitás egyik legizgalmasabb aspektusa az avatarok világa. Az avatarok lehetőséget biztosítanak arra, hogy a felhasználók újraalkossák önmagukat, nem szimplán a közösségi

⁵ Az MI és az ember közötti kapcsolat egyre inkább a szimbiotikus viszony irányába halad. Az emberi test és elme integrálódása a technológiai rendszerekkel nemcsak a hatékonyságot növeli, hanem alapvetően átalakítja az emberi létezés fogalmát is.

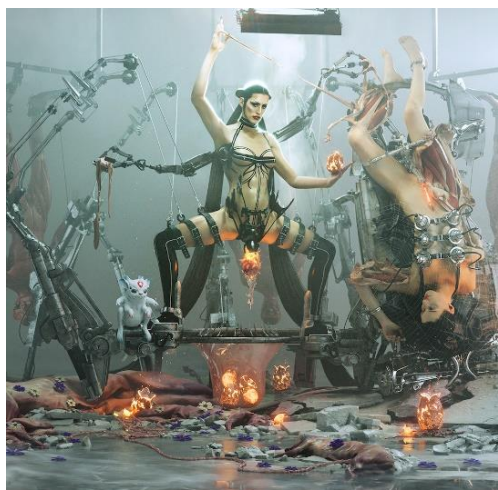
média posztjaiban, hanem az online világokban is. Ezek a digitális személyiségek gyakran meghaladják a biológiai határokat, és lehetőséget adnak számunkra, hogy az identitásunkat olyan formákban alakítsuk, amelyek egyesítik az emberi, a mesterséges és a technológiai elemeket. A virtuális világokban az avatarok nemcsak a poszthumanista filozófia megtestesítői, hanem olyan kísérleti identitások is, amelyek lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy a test határait átlépve virtuális önkifejezési módokat próbáljanak ki. Nemcsak a digitális önkép részeként szolgálnak ezáltal, hanem olyan új esztétikai és filozófiai kérdéseket is felvetnek, amelyek az emberi létezés és az identitás jövőjére vonatkoztathatók. Ez különösen fontos jelentőséggel bír a queer közösség számára, amely gyakran szembesül az identitás rugalmatlanságából adódó korlátozásokkal. A digitális test tehát egyfajta felszabadulási eszközként működik, amely lehetővé teszi az identitás szabadabb és kreatívabb kifejezését. A digitalizáció hatásai azonban túlmutatnak az egyéni identitásokon; digitális testek kulturális és társadalmi jelentősége egyre nagyobb, mivel a virtuális platformok globális közösségeket hoznak létre. A Fecal Matter és Gena Marvin munkássága például nemcsak esztétikai kihívásokat intéz, hanem társadalmi és politikai diskurzusokat is elindít. Az ő digitális testalkotásaik kritikákat fogalmaznak meg a hagyományos szépségideálokkal szemben, és felhívják a figyelmünket azokra a struktúrákra, amelyek korlátozzák az identitás és a test szabad kifejezését. A digitális tér, különösen a közösségi média és a virtuális világok térhódítása révén, egy új dimenziót ad a személyes önkifejezésnek. Az identitás így nem csupán az egyén biológiai vagy társadalmi meghatározottsága alapján kerül kialakításra, hanem egyre inkább a technológia és a digitális platformok által formált területen keresztül. A digitális identitás forradalmának egyik legfontosabb aspektusa tehát az, hogy az online jelenlét és a digitális test különleges szerephez jutott a társadalmi berendezkedésben.

A digitalizáció azonban újfajta kihívásokat is tartogat. Az egyik legfontosabb kérdés az, hogy mennyire maradhat autentikus egy digitálisan létrehozott test. A Fecal Matter páros például munkájuk során gyakran játszik a gender és a test normatív formáinak eltorzításával, miközben felhívják a figyelmünket arra a tényre, hogy ezek a formák igazából mennyire rugalmasak és meghatározhatatlanok is tudnak lenni. Ezek a művészek munkáikkal extrém módokon tárják a szemünk elé, hogy a korábban szent és sérthetetlen emberképünk mára szinte teljesen relevanciáját veszítette. A poszthumanizmus ezen ponton ütközik a technológia etikai kérdéseivel: meddig terjeszthető ki a test technológiai átalakítása anélkül, hogy elveszítené az emberi természetét? Továbbá, milyen hatással van a digitális technológia a társadalmi egyenlőtlenségekre? A digitális technológiákhoz való hozzáférés hiánya ugyanis tovább

nővelheti a már meglévő társadalmi szakadékokat. A digitális test pedig nemcsak a művészetben, hanem a mindennapi életben is egyre meghatározóbb szerepet tölt be. Az olyan online platformok, mint az Instagram vagy TikTok, ahol az önreprezentáció elsődlegesen vizuális, új formákat adnak az identitás kifejezésének. A filterek és digitális szerkesztési eszközök által az emberek folyamatosan "módosíthatják" önmagukat, létrehozva ezzel egy olyan „én” verziót, amely talán távol áll a valóságtól, de megfelel az online közösségek elvárásainak. Ez a folyamat nemcsak az identitást, hanem az önérzetet és az önképünket is alapjaiban formálja újjá. A digitális identitás ilyen kontextusban sokkal inkább egy performatív aktus, amelyet folyamatosan újraalkotunk a közösségi térben. Másfelől ez a folyamat a társadalmi normák, az identitás politikája és a digitális kultúra által is erőteljesen formálódik. Az emberek képesek új szerepeket kipróbálni, új identitásokat felvenni és ezeket szabadon variálni, miközben a közönség folyamatosan reagál a látott tartalomra. Ez különösen igaz azokra a művészekre és influenszerekre, akik tudatosan manipulálják saját digitális imázsukat, hogy figyelmet vonjanak magukra, miközben egy olyan alternatív identitásformát közvetítenek, amely elidegeníti az egyént a hagyományos, fizikai testtől. A poszthumán művészek tevékenysége tehát egy kiterjedt, globálisnak tekinthető társadalmi-kulturális folyamat szerves része, melyet a digitális tér tett lehetővé. Ezek a terek nem csupán közvetítik a művészek munkáját, hanem egyúttal interaktív eszközökké is formálják, ahol a közönség aktív részese lehet a művészeti alkotásoknak. Az olyan platformok, mint az Instagram, a TikTok vagy a YouTube, nem csak bemutató terekké váltak, hanem az alkotói folyamat szerves részévé is; ezek a médiumok új formákat adtak az interakcióknak, ahol a művészek és a közönség közötti határvonalak összemosódtak. Ezen globális közösségek létrejötte példátlan lehetőségeket kínált a poszthumanista eszmék és művészeti formák terjesztésére. Salvia és a Fecal Matter, nemzetközi figyelmet kaptak az online tartalmaik révén, amelyek egyszerre provokatívak és elgondolkodtatóak. Az online tér nyújtotta globális láthatóság lehetőséget adott számukra, hogy kihívás elé állítsák a hagyományos művészeti és kulturális normákat, miközben új közösségeket is képesek elérni. A globális online közösségek létrehozása közös diskurzusokat és esztétikai normákat is megteremtett. Az alkotók közötti interakció – akár a Wraith Club által képviselt fizikai térben, akár az online térben – azt reprezentálja, hogy a poszthumanizmus túllépett a lokális kereteken, és globális jelenséggé fejlődött. Ezek a globális és digitális terek azonban nem csupán a kapcsolódás helyei, hanem a kritikai gondolkodás és a társadalmi változás katalizátorai is. A művészek ebben a folyamatban olyan kérdéseket vethetnek fel, amelyek túlmutatnak a hagyományos művészeti diskurzuson: mi az identitás? Hogyan

definiálható a test a technológia korában? És hogyan alakítja ez a jövőt? A globális és digitális terek feltérképezése tehát nemcsak a poszthumanizmus megértésének kulcsa, hanem annak a világnak az előhírnökei is, ahol a technológia és a biológia, az emberi és nem-emberi, valamint a lokális és globális közötti határok végleg elmosódhatnak.

A JÖVŐ KULTÚRÁJA - Hibriditás és sokféleség

Arca Kick II

A hibriditás fogalma a különböző elemek, identitások és kultúrák találkozását, kölcsönhatását. A jövőben ez a jelenség kulcsszerepet kaphat az emberi kultúra formálásában, hiszen a globalizáció, a technológiai fejlődés és a digitális kapcsolatok radikálisan átalakítják az identitás, a közösség és a kultúra gyakorlatát. Az interkulturalitás és a technológia által létrehozott új terek pedig lehetőséget teremtenek arra, hogy az emberek soha nem látott mértékben kapcsolódhassanak egymáshoz, megosztva tapasztalataikat, ötleteiket és kulturális örökségüket. Ez a folyamat nemcsak a meglévő kulturális formák összeolvadását, hanem a teljesen új hibrid identitások és esztétikai kifejezési formák kialakulását is magával hordozza. Ebben az átalakulásban pedig a technológia kiemelkedő szerepet kap. Az internet és a digitális világ olyan platformokat biztosít, ahol a kulturális határok elmosódnak, és az identitás új formái szabadon megjelenhetnek. A közösségi média, a digitális művészetek, a virtuális valóság és a mesterséges intelligencia nemcsak eszközök, hanem egyben új terek is, amelyek az emberi kreativitás és a kulturális diverzitás megnyilvánulásait segíthetik elő. A mesterséges intelligencia fejlődése a jövő emberképének egyik legfontosabb formáló tényezője. Nem csupán az ember kiterjesztése, hanem egy önálló entitásként is megelevenülhet majd, amely képes a sajátos tanulási és fejlődési folyamatokra. Az ember és az MI közötti kapcsolatot azonban nem versengésként szabad felfogni, hanem egyfajta szimbiózisként, amelyben mindkét fél képességei kiegészítik a másikat. Az együttműködés pedig alapvetően fogja átformálni az emberi munkát, a kreativitást és a problémamegoldást. Az MI képes lesz az emberi gyengeségek kompenzálására, miközben az emberi intuíció és érzelmek olyan dimenziókat nyitnak meg, amelyek az MI számára elérhetetlenek. Ez a kölcsönhatás egy új, közös evolúciót eredményezhet, amelyben az emberi és a mesterséges intelligencia együtt alakítja a jövő kultúráját és társadalmát. Ezáltal a globális

online terekben a regionális tradíciók találkoznak a futurisztikus víziókkal, a helyi kulturális elemek pedig globális kontextusban nyernek új értelmet.

A jövő kultúrája tehát a sokféleség ünneplésére és az inkluzivitásra épül. A különböző identitások, tapasztalatok és nézőpontok gazdagsága az emberi közösség egyik legfontosabb erőforrásává alakul. Ez a sokszínűség nemcsak toleranciát, hanem aktív elfogadást és együttműködést is eredményez. A popkultúra területén ez a tendencia már ma is megfigyelhető, hiszen olyan művészek, mint Arca⁶ vagy Salvia, az identitás fluiditásával, a hagyományos kategóriák átlépésével mutatják meg a sokféleség szépségét. Az ilyen művészeti kifejezések nemcsak személyes önkifejezési formák, hanem kulturális üzenetek is, amelyek arra ösztönöznek minket, hogy a világot elfogadóbb és nyitottabb helyként értelmezzük. A globalizációval pedig az interkulturális kapcsolatok egyre hangsúlyosabbá válnak. Az emberek különböző háttérű és tapasztalatú közösségekből származva olyan globális párbeszédet alakítanak ki, amely elősegíti a kölcsönös megértést és a kulturális együttműködést. Ez a dinamizmus különösen megjelenik a művészetekben, ahol a kulturális keveredés új stílusokat és műfajokat alkothat meg. Az olyan zenei stílusok, amelyek tradicionális dallamokat ötvöznek elektronikus hangzásokkal, vagy a divatban megjelenő futurisztikus és kulturális elemek keveredése példák arra, miképp alakulhatnak ki a hibrid kulturális formák. A technológia pedig nemcsak a globális kapcsolódást segíti, hanem új identitásformák kialakulását is.

A jövő hibrid kultúrája azonban nem mentes a kihívásoktól. A technológiai hozzáférés egyenlőtlenségei, a kulturális homogenizáció veszélye és a helyi tradíciók elvesztésétől való félelem olyan tényezők, amelyek akadályozhatják a sokféleség valódi kiteljesedését. Ezen problémák megoldása érdekében elengedhetetlen a tudatos kulturális politika és az inkluzív társadalmi párbeszéd. A technológiai eszközöket nemcsak fejleszteni, hanem igazságosan elérhetővé kell tenni, hogy mindenki részesülhessen a jövő kultúrájának lehetőségeiből. A hibriditásra épülő jövő kultúrájának egyik legfontosabb üzenete az, hogy az emberi kreativitás és innováció a sokféleségből eredezik. Az interkulturális találkozások és az identitások fluiditása nemcsak az egyéni szabadságot erősítik, hanem a közösségi fejlődéshez is hozzájárulnak. Az emberek különböző nézőpontjainak és tapasztalatainak integrációja új

⁶ Az olyan művészek, mint Arca, nemcsak zenei és vizuális élményeket kínálnak, hanem filozófiai kérdéseket is felvetnek az identitás, a test és a technológia kapcsolatáról. Az Arca-féle performanszok és zenei alkotások például egyszerre szolgálnak a poszthumanista gondolatok kritikájaként és megtestesítőjeként, miközben szélesebb közönséghez is eljuttatják ezeket az eszméket.

kulturális és társadalmi értékeket hozhat létre, amelyek egy igazságosabb, gazdagabb és sokszínűbb világ alapjait fektethetik le. A jövő kultúrája tehát nem egy zárt, homogén rendszer, hanem egy folyamatosan változó, nyitott hálózat, amelyben az emberek és közösségek együtt alakítják a világot. Ez a világ nemcsak az emberi tapasztalatok gazdagságát, hanem az emberi létezés új dimenzióit is megmutatja, ahol a technológia, a kultúra és az identitás határai végleg elmosódnak. A hibriditás és a sokféleség nemcsak kihívást, hanem lehetőséget is jelent, hogy az emberi kultúra új szintre lépjen, és egy olyan jövőt teremtsen, amelyben mindenki megtalálhatja a helyét. A jövő emberi identitása nem egy statikus entitás, hanem egy folyamatosan fejlődő, komplex tapasztalat, amely a különböző kultúrák, identitások és technológiák keveredéséből születik. A hibrid kultúra tehát nemcsak egy esztétikai vagy művészeti irányzat, hanem egy új társadalmi paradigma is, amely lehetőséget ad arra, hogy az emberi tapasztalatokat és identitásokat új formákban tapasztaljuk meg. Az olyan művészek, mint Fecal Matters, Gena Marvin, Salvia és Dach Dermur, mindannyian hozzájárulnak ahhoz a globális kulturális áramlathoz, amely új módon közelíti meg az identitás, a test és a technológia kapcsolatát. Munkáik nemcsak egyéni alkotások, hanem globális kulturális jelenségek is, amelyek segítenek újradefiniálni azt, hogy mi is az identitás szerepe a digitális és a fizikai világ határainak elmosódása közepette. A jövő kultúrája általuk már nem egy homogén, fix identitásokkal rendelkező társadalomként értelmezendő, hanem egy dinamikusan változó, hibrid világként, ahol az egyének képesek folyamatosan újradefiniálni magukat a digitális és fizikai tér határainak átlépésével. A jövő kultúrája tehát egy olyan világot ígér számunkra, amelyben az emberi lét soha nem látott sokszínűségben és hibriditásban nyerhet új értelmet, a különböző identitások és kultúrák pedig egyaránt helyet kapnak ebben az új társadalmi szövetben.

BIBLIOGRÁFIA

Horváth Márk, Lovász Ádám & Nemes, Z. Márió (2019). *A poszthumanizmus változatai.* Prae Kiadó.

Donna Harraway (2005). *Kiborg kiálltvány: tudomány, technika és szocialista feminizmus az 1980-as években 107-139 Replika.*

Horváth Szilvia (2009) *Zavart keltő szövegek. Judith Butler Problémás nem. Századvég, 54. szám 131-147*

Judith Butler (2006). *Problémás nem : feminizmus és az identitás felforgatása.* (fordította Berán Eszter, Vándor Judit.) kiadás. Balassi Kiadó.

Parma Ham (2019). *Wraith klub manifesztuma.* Elérhető: <https://www.parmaham.tv/wraith>

Mihail Bahtyin (1981). *Rabelais és Gogol. A szó művészete és a népi nevetéskultúra.* Osiris Kiadó.

Mihail Bahtyin (1967). *A szó esztétikája.* (fordította Könczöl Csaba és Körösi József) Gondolat Kiadó.

Kiss Károly (2022) *Individualizáció, személyiség, mesterséges intelligencia.* L'Harmattan Kiadó

Bernard Stiegler (1998). *Technics and Time, 1: The Fault of Epimetheus.* Stanford University Press.

Bernard Stiegler (2009) *Technics and Time, 2: Disorientation* (Stanford: Stanford University Press). [ISBN 0-8047-3014-8](https://www.isbn-international.org/en/product/9780804730148)

Bernard Stiegler (2010) *Technics and Time, 3: Cinematic Time and the Question of Malaise* (Stanford: Stanford University Press).

Bernard Stiegler (2010). *Taking Care of Youth and the Generations.* Stanford University Press.